

TELEGRAFUL ROMÂNUL

Telegraful este de două ori pe săptămână: joia și duminică. — Prenumerarea se face în Sabin la expediția foiei pe afară la c. r. poșt. cu bani gați prin scrisori francate, adresate către expediția. Pretulul prenumerării pentru Sabin este pe an 7. fl. v. a. iar pe jumătate de an 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

Nr. 55. ANULU XVI.

Sabin, în 11/23 Iuliu 1868.

tru provinciile din Monarchia pe un an 8 fl. era pe o jumătate de an 4 fl. v. a. Pentru princip. și țări străine pe an 12 p. 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platesc pentru întreaga oră cu 7. cr. și pentru a doua oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Politică practică în „Kolosvári Közl.”

Articolul nostru din nr. 51 „Ierăsi politica” făcând impresiunea unui simțimentu mescătu asupra lui „Kol. Közl.” (nr. 83.) Acesta se bucură și se simțete deodată de articolul nostru.

„K. K.” dice că reprivirea istorică din acel art. e foarte plină de învelitură; însă e foarte superată pentru că reprivirea noastră o amu începută tocmai cu cucerirea țărilor acestor din partea lui Traianu. Dară și mai cu greu ia cadutu, pentru că amu făcudu amintire de uniunea celor trei națiuni pe care o amu aretat, că și cum ea aru fi tinutu pre români în jugulu naționalu și confesionalu. Dice că trebuia să scim, și de sigur scim, că uniunea aceea o a făcudu nobilimea cu sasi și cu secui spre suprimarea rebeliunii iobagilor și spre așterea drepturilor lor feudale, ce erau atunci în toată Europa. Pentru ce dară o distingemă că pre unu ce îndreptatu numai asupra românilor și rupem ranele de nou? de ore-ce o politică practică trebuie să se cugete de vindecarea rănilor celor nouă și să se ferască de atitarea animosităților naționale.

Mai departe dice că nu „e convenabilu și nu e cavaleresc” să accentuăm că mai amu multu de castigatu pre terenulu naționalu, și din această cauză află că instrucțiunea ce o amu dată românilor e unilaterală, și că mai bine eră deca se spunea ceea ce mai e înapoi de castigatu, în detaliu, și cu fundamentu s. a. m. d.

Mai întâi i multămim lui „K. K.” pentru recunoștința ce ni-o arată îndată la începutu în articolulu seu și accentuăm impregiurarea acestă. anumitu, pentru că să vedă sinuuru, că deca articolulu eră plinu de relele ce i le atribuie în urma, nu putea se fia și bunu și plinu de învelitură.

Cătu e pentru Traianu, noi nu amu vrutu să dăm aripi ultraistilor, după cum dice „Kol. Közl.”, ci noi amu consideratu însemnătatea poziției geografice. Apoi această însemnătate nu se pôte ilustra din istoria cu nici unu exemplu așa de bine ca cu Traianu, pentru că din toate strategiile, câte le aflăm de la el încôce, nu mai vedem pre nimeni, carele se fia știutu pune pretiu pre acea situațiune.

Pentru amintirea „uniunii” celor trei națiuni în desieru se supera Kol. Közl., din cauza, că ori cum se va luă lucrulu rezultatulu este că legislațiunea trannă de mai nainte a schisă pre români, că națiune și că religione din barierele sele. Menționările cari se facu în articoli respectivi de legi, citati de mai trei decenii de atâtea ori, e necontestabilu, că a fostu îndreptat asupra românilor, pentru că în acei articuli se dice expresu; „noha az o l á h n a t i o e t c” și de alta parte va scî Kol. Közl. că ungurii, și sasi iobagi, tocmai prin maiestrită constituțiune separată pentru Transilvania, încă din timpii regilor, prin religiunile lor dechiarate mai târziu de recepte, aveau o porță deschisă de a se face oameni liberi, precădu romanulu nobilu, carele politicesc aveă drepturi, și se denegău pentru confesiunea sea religioasă. Și apoi deca întilegea mai bine ceea ce amu fostu scrisu noi, „Kol. Közl.” vedea, că noi aveam de a face cu noi însine, aveam de a areta diferențița poziției politice a românilor din Transilvania și a celor din Ungaria, în trecut și în prezent: amu istorisitu mai multu cele întemplate.

A ascunde adevărulu istoricu aru fi o crimă către viitorulu nostru în genere, aru fi a ascunde ranele spre a nu se puté vindecă. Bunetățile trecutulu, deca sunt, precum și erorile aceluia, au să fia întru asemenea materialu de învelitură pentru noi cei ce amu parte la pregătirea viitoru-

lui. Și cumca amem, și români, și unguri, și sasi și toti căi locuim în acestu colțu de Europa, destulu de înveliatu, ne documenteaza chiaru prezentulu, carele ne află seraci și fara cultură, înapoia altor popore europene, din cauza că trecutulu nu s’au folositu spre a ne întilege și a conlocă împreună, pentru ce e mai naturalu, pentru fericirea noastră comună. Fantome mari în capulu unora au adusu de multe ori nefericiri mari pre capulu tuturor, și astăzi se vede că încă nu ne putem debara de această miseria, pentru că îndată ce esprima cineva o dorință de a fi în viitoru respectatu fratiesce, se nascu temeri și resimțiri și aceste mai sunt nutrite și de prepusuri.

Nu intrăm în toate amănuntele celor ce s’au scrisu din partea diariulu „Kol. Közl.” în urmă articolulu nostru citatu, ci i aducem aminte de recunoșcerea sea propria unde dice, „ca recunoșcem și noi că dorințele naționalității române încă nu sunt pre deplinu îndestulite prin egală îndreptătare dela 1848”, și întrebăm că după o astfelu de marturisire, mai pôte-ni-se face imputarea: „ca nu e convenabilu și cavaleresc”, deca dicem „ca amem multu încă până să fimu satisfacuti în drepturile ce le credem necesare spre a fi egali cu națiunile colocutrice?”

După propriu marturisire a lui „Kol. Közl.” credem că imputarea de mai susu numai are locu și nu mai pôte fi vorba nici de unilateralitate, după cum vrea să ne caracterizeze articolulu, pentru că noțiunea „egala îndreptătare, și noțiunea „nesatisfacere pre deplinu” a egalei îndreptățiri lamurescu pretenșiunile românilor, din destulu pentru ori-ce omu politicu.

De altminteră noi cugetăm, că deca va fi să mai vorbim despre dorințele noastre, aceea vomu ave ocaziune a o face, și încă înainte de deslegarea cestiunii naționalităților, ce nu demult a promisu dlu ministru presedinte a o pune pre tapetu în dietă.

Până ună alta noi amu dori loialitate pentru loialitate, căci numai așa re-putem întilege.

Dietă Ungariei.

În ședința dela 14 Iuliu în casă deputatilor s’a continuatu desbaterea specială din ședința trecută. Înainte de această referență presedintele despre o suplica a comitatulu Carasului în afacerea padurilor erariale arendate la nisce jidovi din Vienă pre diece ani.

Presedintele e de parere să se tramita harthiele respective la comisiunea de petitiuni.

Babesiu propune că această suplica să se transpuna la comisiunea de petitiuni cu însărcinarea de a o pertractă afara de șirulu petitiunilor, ce se și primesce.

În ședința dela 15 Iuliu după autenticarea protocolulu referență comisiunea centrală asupra incisiunii unor §§ propusi decătra ministru de finanțe a se adauge la legea despre timbre și taxe. Acești §§, determină mesurarea taxelor și adică a șeptediecea parte din darea fonciară la pământuri și a șaseediecea parte la case. Comisiunea face propunerea că cei numeri să li se dea acestor paragrafi.

Mai departe se continua desbaterea despre legea după care are a se scote darea, carea se continua și în ședința dela 16 Iuliu, după ce presedintele face casei cunoscută, că a sosit din Peciu o reprezentatiune din partea alegătorilor lui Irányi.

În ședința acestă se desvôlta o desbatere mai îndelungă a cărei origine se reduce la o propunere a lui Col. Tisza în șed. de alaltă eri. Propunerea lui Tisza porcede dela presupunerea că prin

proiectulu de lege respectivă se subminează a utonomiă comitatelor.

În ședința dela 17 Iuliu după autenticarea protocolulu ședinței trecute, presedintele prezintă scrisorile încurse, cari se îndrumă la comisiunile respective, apoi anunță, că d. Macelariu are să facă o interpelațiune către ministriu.

Eli Macelariu: Mi-luau voia a cere cuventulu, pentru a îndreptă, în numele meu și alui mai multor consoti, o interpelațiune către întregulu ministriu, că către guvernulu responsabilu ungurescu. Într’aceea înainte de a o face această, fia-mi iertatu, onor. casa, a permite o observare modestă.

Onorata casa! Voiu încercă a vorbi unguresce, de-si — firesce cu aprobarea onoratei case — cu ajutorulu acestei harthii. Asia e — supunendu-moșilei — voiu vorbi unguresce parte pentru aceea, că să nu umblă în anul tr. 7 Martiu cându, pre basea legii aduse pre calea cea mai constituțională și întărită de Maiestatea Sea, amu voitu să me folosescu de dreptulu celu mai naturalu, adică de dreptulu usuărei limbei mele materne, dară durere, onorată casa m’a amutit; iera de alta parte pentru aceea, pentru că sum silitu a recunoșce, că de acelu dreptu nu me potu bucură în presinte, fiindu că legea aceea, care a servitu atunci de garanție, prin determinatiunea pre înaltă dela 20 Iuniu a. tr. — de-si nu pre cale constituțională, ci pre calea ordinatiunei — s’a scosu din valoare, s’a stersu; s’a stersu pre harthia, însă din inimă națiunei române nici odată! (Sgomotu cimplitu, presedintele sună clopotieluluși admoniează pre vorbitorulu.)

Într’aceea, vorbindu unguresce, trebuie se însemnu, că din această a-si voi a abdice pentru totdeună, nice de independența patriei mele, nice de dreptulu usuărei limbei mele materne. — Nu, pentru că nu e pro lume putere, care să me pôte despoia de acea firmă convingere, că drepturile națiunei mele nu sunt pierdute pentru totdeună, și că acele-a, acusi sên mai tardiu, și voru castigă valoare, pentru că ce se iea pre nedreptu și fara învoire comună, acea nu este pierdutu nici odată. (sgomotu)

Premiendu aceste-a, me întorc la obiectulu, despre care voiescu se interpelezu pre întregulu ministriu. (S’audim)

Onorata casa! Amu informațiune secură din Transilvaniă, că în urmarea unui procesu de presa, intentatu contră lui Iacobu Muresianu, redactoru alu foiei politice „Gazeta Trantilvaniei”, ce apare în limba română în Brasiovu, și directoru alu gimnasiulu rom. cat. de acolo, locuintă acestu-a s’a calcatu (scrutatu), și că atatu elu, cătu și mai multi canonici metropolitani și profesori din Blasiu, s’au citatu înaintea tribunalulu scaunulu Muresulu (Aprobare sgomotosa) și că, pînă urmăre, din partea organelor guvernulu ungurescu respondietoriu, și pôte din ordinațiunea acestu-a — spre cea mai adenca dorere și vatemare a națiunei române — se face încercare, pentru a deschide mai multor barbati destinsi și stimati ai națiunei române, calea care conduce la temniță.

Motivulu acestei proceduri teroristice, — carea nu se pôte justifică nice din punctulu de vedere alu legiloru positive, cu atatu mai putienu din punctulu de vedere alu unei politice sanetose — după cum se dice, este publicarea cunoscutulu pronunțamentu din Blasiu, care l’a facutu întilegintă de acolo, cu ocaziunea maiatulu ținutu în Blasiu la 15 maiu a. c.

O. casa! Amu servitu în decursulu mai multor ani la tribunala, și asié me rog, să nu credă nimeni, că sulevandu o întrebare se decida tribunalulu, dora a-si voi se preocupu această deciziune și se altorezu nedă-

pendință judiciară; — nu, nici decăt, pentru ca și în însuși recunosc, ca de o administrație legală a justiției numai acolo pot fi vorba, unde nedependința și libertatea procedurii judeciare este asigurată; ci o aduc înaintea, o. casa, pentru ca această chestiune momentasă are o însemnată politică de o importanță foarte mare, care, așa mi se pare, ca guvernul său nu o cunoște, sau de că o cunoște nu așa precum este ea în adevăr.

Nu voiescu a me demite la o detaiare mai de aproape a pronunțamentului, pentru ca cred că totuși-l cunoștem, atât înseamnă a afirma, ca ar fi foarte mare retacire a crede, ca acele trei postulate, cari le cuprind și din cari unul este mai drept de cât celalalt, ar fi numai produsul unor nemulțămiri singurateci și ca acelea n'ar exprime postulatele întregii națiuni române, dicu ale întregii națiuni, pentru că excepțiunea e atât de mică, în cât de că ar voi cine-va s'o numere pre degete, abia ar' av' lipsa de ambe mâinile. — Si afara de aceea, ar' fi trist, foarte trist lucru, ca într'unu stat constitutiv să nu se pota exprime nici astfel de postulate, cari s'au recunoscut de drept și legali chiar și din partea pre'natului tron, prin atât și atât rescripte pre'nalte; și înca cu atât mai trist, cu cât în acelu pronunțamentu nice cu unu unicu cuventu nu se dăce, ca validarea postulatelor, ce cuprind, sa se încerce afara de calea legală; ci chiaru din contra, s'au conceput și adresat guvernului pre langa expresiunea fidelității neclatite catra Domnitoriul și a iubirii fratiesci catra celelalte națiuni colocutorie.

E drept, și eu recunosc, ca pronunțamentu din chestiune trage la indoiala legalității uniunii din 1848; dară de că această e crimă, și de că această este totă crimă pentru care cei mai susu amintiti s'au luat sub cercetarea criminală, atunci nu numai acei-a, cari au suscris sau au primitu acelu pronunțamentu, ci câți romani sunt în Ungari'a și Transilvani'a, ba înca și una parte mare și energioasă a națiunii sasesci din Transilvani'a, înca ar' cadé în acea crimă.

Despre frații sasi amu afirmatu numai aceea, despre ce sum convinsu, și ce au marturisitu ei inșiși la totă ocaziunea și mai vertosu în diet'a din Sabiu, și adeca totu deputati și regalisti sasesci — afara de unu — și așa repetiescu, ca aceea ce am disu, e, după intim'a mea convingere adevăratu. Sciu eu și aceea, ca mai multe municipii sasesci au tramesu on. ministeriu adrese de încredere; sciu și aceea, ca mai multi d'ntre bărbatii primari și guvernului de acum fura destinsi prin denumirea loră că cetățiani onorari; în fine inși sciu și aceea, cătu pōndu se pōte atribui astor distincțiuni, mai vertosu de că consideru, ca asemenea adrese au capetatu în guvernulu cadutu, de atari distincțiuni s'au bucuratu și Bach, Schmerling, Koller-Stadler, Grim, Urban și alții.

On. casa! Nu voiescu, ca din incidentele acest'a se însu defectele numeroase și esențiale ale I art. din a. 1848, cari defecțe, considerându dreptulu publicu alu Transilvaniei, și judecându din punctulu de vedere alu moralității, facu din articolulu acest'a ori-ce alta, numai nu lege justă, onestă, și obligatorie, — ci rezervându-mi acestu dreptu, me tînu de detorință fatia cu mandati mei și scump'a mea patriă, a dechiară pre fatia și cu acea sinceritate, ce totu patriotulu credinciosu detoresce patriei și conștiinței se, — a dechiară, de și nu în numele națiunii române, că-ci la această n'amu dreptu, dar' ca fiulu ei credinciosu; ca națiunea română nu e amica uniunii precipitate din 1848, și nu o considera că legală.

Asiă e, on. casa, pentru românii transilvaneni uniunea nu e alt'a decât eflusu fortiei, vătămarea cea mai adencă și mai simțibilă a onorei națiunii, ba înca mai multă decâtă această: o sentință de mōrte, și la ascultarea acestei sentințe e neposibilu a tacé, această aru fi contr'a naturei. (Fremato, strigări; Asiă ce-va nu se pōte suferi. Presedintele se îndrepte pre vorbitoriul la ordine)

Presedintele: Me vedu silitu a atrage atențiunea dlui deputatu, ca noi ne-amu adunatu sub scutul legiloru nōstre și suntemu obligati a ne și sfatui după ordinațiunile acelor'a, a ne conformă după dencele și a le respectă. Espectațiunile dlui deputatu se opun respectului cuventu legei. Atragendu-i atențiunea dlui deputatu la rogu, că sa alēga mai bine cuvintele în predarea sea, căci altminte în puterea ce mi-o da regulamentul voi fi necesitatu a rugă ca-

s'a, că sa denege dreptulu de a vorbi mai de parte. Postesce dle a continuă.

Aduceti-ve bine aminte, d-loru! ce a respunsu națiunea magiara în 1849, cându forti'a, prin constituțiunea martială, sterse pre națiunea magiara din sîrulu națiuniloru vine și nedependinți, și facu, sa încete ti'er'a a esistă că atare; și cu alte cuvinte, cându dicea puterea: Tu trebuie să mori! Ōre nu responde: „Ba, eu vrēu să viezu, și mai de grabă facu, ca pēra acea putere, care vrea sa-mi iee viēt'a?!“

Presedintele. Odata amu chiamatu pre dlui deputatu la ordine; de a dōu'a ōră i atragu atențiunea, ca de că nu se pōte acomodă legiloru, voi rugă cas'a sa-i detrage cuventulu. Cu această dară mai atragu odata atențiunea dlui deputatu; altminte voi rugă cas'a sa decida.

Macelariu. Sa-mi fia permis a-mi motivă interpelatiunea (Acēs't'a nu e motivare).

Presedintele. Nu te impedece în această nimenea, numai expresiunile d-tale sa nu lovēsca în lege.

Macelariu. Asiă credu ca nu lovescu.

Acum totu acea națiune, care pre tempulu acel'a a respinsu cu atât'a resoluțiune sentința de mōrte enunțiată în contr'a ei, — acum o națiune abia de 5 miliōne adresēza totu acele cuvinte cătra națiunile nemagiare de 11 miliōne de suflete, și acestor'a sa nu le fia iertatu a dice nici atât'a: „Fratiloru! și noi vremu sa viām, și noi ne iubim patri'a și națiunea nōstră?!“

A pretinde această, dniloru, în secululu alu XIX, aru fi atât'a câtu a se opune spiritulu tempului; la asiă ce-va națiunea română nu se va dejosī nici odata.

Asiă esplica și considera națiunea română uniunea din 1848, și repetiescu, privēsca-se această ca crimă sēu ca merit, nu se pōte atribui pronunțamentulu, această e înradacinată în inim'a națiunii române. La această n'a fostu și nu e de lipsa nici o agitare, nici o iritare. — Si apoi nu numai românii sustinu, ca art. de uniune din 1848 n'are putere de lege, și prin urmare Transilvani'a e ti'er'a nedependente, — această s'a disu de atâtea și atâtea ori în pre înaltele rescripte; bă chiaru în a. 1848 uniunea Transilvaniei cu Ungari'a s'a enunțiatu numai în principiu, și asiă cutru a dice, ca tocmai on. guvernul e caus'a, ca esista înca atâtu de mare diferință în pareri despre nedependința Transilvaniei, pentru ca n'a subternutu nici până în diu'a de astadi proiectulu de lege pentru esecutarea uniunii.

Nu pentru legalitatea acelu articulu de uniune amu intratu noi deputati români din Transilvani'a în sal'a această, — afara de unu și acest'a e deputatul Iosifu Hoszu, (Vivate frenetice din tōte părțile) — bine, d-loru, și eu dicu: sa traiēsca, sa traiēsca, că sa pōta gustă ameraciunea decepțiunii (amagirei) — nici n'amu venitu noi aici, că sa cersim o bucatura de pāne, precum credu multi în cercurile mai înalte, — ci amu intratu aici din supunere cătra Maiestatea Sea domnitoriulu nōstru, mai departe amu făcutu această, pentru că sa dāmu dovēda reprezentantiloru națiuniloru surori, ca nu vremu, se perdēma nici una ocaziune pentru contielegerea pacinica, — dar departe de totu cugetulu, ca prin exercerea acestui dreptu restrinsu se stīrbim nedependința Transilvaniei.

Altcumu potu asigură pre on. casa, antipathi'a contr'a uniunii din a. 1848 nu se pōte atribui nici vre-unei stāruinție neloiale, nici antipathiei contr'a națiunii magiare, nu, repetu, nu, ba potu dice, ca națiunea română regretēza adencu, ca guvernulu de acum (celu din Vien'a, ca și celu din Pest'a) în locu de a recunōște adevăratele sale interese, și în locu de a se stradui, ca prin îndestulirea națiuniloru nemagiare, respective negermane, se castige simpatiele acestor'a, cari facu puterea fia-cărui guvern, — în locu se fia dreptu cătra națiunile nemagiare și negermane, partinescu politic'a nefericită și aristocratică a poloniloru, care aspiră după egemonia și eră mai aplicată spre ori ce, de câtu se recunōșca și îndestulēsca pretenșiunile drepte ale fratiloru loru ruteni și rusi, — stare politică, care nu-si caută g rantele nedependinței sale în libertatea comună a națiuniloru, ci în conctiuni straine și în apesarea altor națiuni.

Acēs't'a e politica guvernului de acum, că magiarii și companistii loru din Vien'a din colo de Lait'a, se apese pre celelalte națiuni, eu înse nu credu, ca prin această imperiulu austriacu-magiaru

se devina când-va tare și potinte, ceea ce se pōte numai prin îndestulirea drēptă a tuturor națiuniloru, ce dorescu din inima curată.

Cu aceste-a mi-i eu libertatea a depune interpelatiunea anunțiată pre mes'a on. case, recomandādu-o atențiunei și consideratiunei ministeriului și a on. case.

(Va urmă.)

Cuventarea deputatului Mateiu Papp Grideanulu tinuta în sedința din 26 Iunie a. e. în diet'a din Pest'a. *)

Onorata casa! Prin §-ulu alu 12 din legea relativă la darea spiritușelor, care s'au cetitu eri definitivu, se concede locuitorilor de pre pamentulu secuescu, ca pentru înlesnirea tinerii vitelor preste iērna se fērbă vinarsu cu caldări mai mici, din materiale, care continu în sine faina.

Pre cându s'au pertractatu proiectulu acest'a de lege în sedința secțiunala amu făcutu unu proiectu de decisiune, că favorisarea această sa se estinda și preste districtulu Fagarasiului, acestu proiectu însă s'a modificatu într'acolo, ca concessiunea despre fērberea de vinarsu în caldări mai mici sa se estinda preste totu locuitorii tineri; a jungendu acestu proiectu de lege pre inēs'a dietei m'a nōtitu acea speranță, ca acestu beneficiu se va estinde nu numai preste pamentulu secuescu, dară preste totu locuitorii tineri, s'a întemplatu însă ca proiectulu acest'a de conclusu s'a respinsu la votisarea definitivă și pentru aceea eu n'amu pututu face în momentul acel'a iērasi propunere, că concessiunea sa se estinda eschisivu, preste districtulu Fagarasiului. Onor. casa! eu nu vōit și nici n'amu dreptu a atacă o lege dejă adusă, de și aceea nu e înca sancționată, dară precum are fiesce care deputatu asiă și eu amu acelasi dreptu că se propun estinderea unui beneficiu, — nu numai că sa se cuprinda într'o lege de nou adusă, ci și a aceluasi, care s'aru cuprind în vre-o lege mai vechia — și preste aceiasi locuitori cari sunt eschisi din usuarea aceluasi beneficiu.

Pentru aceea eu dreptu potu prelinde că sa se estinda concessiunea din legea adusă despre darea spiritușelor și preste locuitorii din distr. Fagarasiului.

Locuitorii districtulu Fagarasiului sunt; atâtu cu privire la obiceiurile și drepturile lor vechi, câtu și cu privire la purtarea servitiului militarescu și alte greutăți, apoi și cu privire la natur'a loculu și sterilitatea pamentulu într'acea stare și sōrte și nistru ca și locuitorii de pre pamentulu secuescu;

Deci de că s'a respinsu proiectulu de conclusu generalu, pentru aceea locuitorii districtulu Fagarasiului nu potu fi eschisi dela usuarea beneficiulu votatu pentru secui.

De că beneficiulu acest'a decisu pentru secui contine în sine o asiflu de concessiune, prin care erariulu are ceva dauna, atunci dreptatea aduce cu sine, ca și locuitorii acei'a, cari sunt de o stare și sōrte cu secuii, se sa impartasiēsca din beneficiulu acel'a.

De că însă această concessiune nu contine în sine unu astfelu de beneficiu, care ar-fi spre daun'a erariulu, — de care nici eu nulu consideru, pentru că usuarea aceleiasi concessiuni se permite nu pre răspunderea unei contributiuni și asiă erariulu nu face nici una jertfa, — atunci cu atât'a mai vertosu aduce dreptatea cu sine, că concessiunea această se se estinda și preste celalalti locuitori.

Onorata casa, mai e o causă și mai ponderoasă, care me îndēmna că se facu propunerea această, și aceea este, ca pre cându pre pamentulu secuescu cu puțină excepțiune locuiescu secui, pre atunci în districtulu Fagarasiului cu o excepțiune mica locuiescu români.

Deci dară, de că secuii se impartasiēsca de concessiuni iēra români nu, atunci căta ansă se da spre jelve plansori și neintielegeri, sum datoriu a aminti această din sentiula datorinței mele fatia cu tramitatorii mei dară sunt datoriu și onoratei case cu aceea că se nu se pōta aduce mai tardiu acea escusare înainte, ca impregiurarea această on. case n'a

*) De-si s'a întârziatu publicarea acestei cuventări. totuși spre informarea publiculu sedusu prin rapōrtele cele tendințioase ale unor foi ne vedem provoati a publică această cuventare și propunere, din care se vede lamuritu, ca facendu-se la ordine dilci o propunere în sensu mai largu, ablegatulu Fagarasiului nu o a pututu conturbă cu o propunere restrinsă numai la acestu district, ci numai după ce propunerea aceea mai largă făcută în favōrea întregii tineri, a cadutu, a cercatu cu propunerea în favōrea comitentiloru sei. Nota corespo.

fostu cunoștință; Apoi de ore-ce onorat'a casa trebuie se părădă din principiul dreptății, dreptatea nu trebuie perdută dinaintea ochilor, pentru că o lege adusă fara respectarea dreptății n'are nici o putere morală.

Pentru acea asternu acestu proiectu de concludu, dinpreună cu consociul meu deputatu cu acea rogare, aiba bunătate on. casa a orendu pertractarea și apoi o decide in sensul petiului dechiaratu in acel'a-si proiectu.

Proiectu de concludu.

Luându in considerațiune, ca prin §-lu alu 12a din legea despre darea spiritușelor adusa si eri definitiv votisata, se concede locuitorilor de pre pamentulu secuescu, ca pentru inlesnirea tineriei vitelor preste ierna se fărba vinarsu in caldări mai mici din materiale, care continu in sine faina;

Luându in considerațiune, ca locuitorii districtului Fagarasiului sunt, — atât cu privire la obiceiurile și drepturile lor vechi, cât și cu privire la purtarea servitiului militarescu și alte greutăți, apoi și cu privire la natura locului și sterilitatea pamentului intr'una stare și sorte sinistra, că și locuitorii de pre pamentulu secuescu;

Luându in considerațiune ca proiectulu de decisiune, care sa facutu in unele sedintie sectionale, concessiunea susu atinsa sa se estinda preste toti locuitorii tieiei, preste tota sperantia, sa respinsu la votarea definitiva, cu ocașiunea aceea altu proiectu de concludu eschisivu pentru districtulu Fagarasiului nu sau mai potulu face inainte de votisare;

Deci din punctu de vedere a dreptății și a vasei onoratei case, si dupa votare se pune pre masa onoratei case urmatoriulu proiectu de decisiune.

Onorat'a casa aiba bunătate a orendu pertractarea asupr'a aceluia-si și a decide:

Concesiunea din §lu 12 din legea referitoria la darea spiritușelor se estinde și peste districtulu Fagarasiului.

Din Comitatulu Huniadori 1868.

In dilele aceste visită Ilustr. Sea Domnulu consiliariu scolaru Dr Pavelu Vasiciu școlele din tractulu Dobrei, — in 27 Iunie a. c. face vizitare la școl'a capitala din Dobr'a și fiindu tocmai tempulu esamenelor anuale, in acea di s'au și tinutu adeca: dimini'tri'a cu clas'a I, dupa amedi cu clas'a II, și in 28 cu clas'a III și a IV, decurgerea esamenelor au fostu in ordine, pentru ca Ilustritatea Sea au voitu a se convinge despre tôte obiectele invetiamentulu cum se propunu, și mai cu sēma la clas'a I exprimandu-se: „in acēsta clasă se pune temelia invetiaturēi, și dēca temeli'a e buna, atunci usioru propasiescu pruncii mai departe“, — nu au avutu nici la unu obiectu a face observare, ca nu este corespunditoru, atât la propunerile invetiatorilor, cât și la responsurile prunciloru intru tôte, ba la tôte au aretatu multamire și indestulare. Nu voiu a le descrie tôte cum au decursu aceste esamene, destulu disu, ca Ilustr. Sea, cât și publiculu adunatu au fostu multamitu; fiindu de fatia și unu strainu, pre acēsta l'au surprinsu responsurile prunciloru atât celoru mici de clas'a I, cât și a celoru-lalti din cele-lalte clase, încātu a premiatu pre unii elevi cu bani de argintu.

Dupa esamene au tinutu consultare cu unii membri ai eforiei, cu reprezentantii comunei și cu invetiatorii, facendu intrebare despre scadiemintele și lipsele acestei școli, i s'au reportatu, precum: 1) edificiulu acestei școli este in procesu ce-lu pōrta comun'a Dobr'a cu erariulu (fiscu), 2) precum salariulu invetiatorulu comunale de 87 fl. anuale ce s'au capetatu până la anulu 1861 din fondulu de proventu, de atunci nu s'a mai capetatu, și a 3) despre rugarea eforiei ce s'au facutu in acestu anu, la comitetulu administrativu a fondulu de montur'a fostiloru grănitieri din I. Reg. romānu din Sibiu, pentru că și școl'a cap: din Dobr'a se fia impartesita din acestu fond. (Despre acēst'a l'au informatu invetiatorulu Petru Fogarasiu, carele au fostu in persōna la Sabiu și au primitu deslusiri dela D: Capetanu Stejaru ca presiedintele acelu comitetu, spunendu ca dela acestu comitetu in 10. Martie a. c. sau asternutu rugarea eforiei dimpreuna comit'v'a la Inaltulu Guvernu, la care Ilustr. Sea au respinsu, ca de acēst'a nu are nici o cunoscintia până acum — dāra au promis cu tôte aceste astărui cât mai cunredu sa se afeptuiasca in favōrea acēstei școli, pentru ca in intregu comitetulu nu este alta școl'a mai inalta sēu asemenea acēstei'a). — Sfatui pre antisli'a comunala că cu orice pretiu acēsta școl'a sa se tipa și sa grijēasca ca

cātu aru putea mai cunredu a fi in acea pozițiune se aiba și alu 4-lea invetiatoru, și a tramite pruncii la școl'a ca numai prin școl'a se pōte inaintă cultur'a, dicendu: in dāru amā fi multi la numeru, și putini la destinderea (?) causei nōstre, cari prin semne de tăcere suntu in passivitate, necunoscendusi dreptulu seu. s. a. s. a.

Mai daparte dorindu Ilustr. Sea a face o vizitare oficială prin comune la școlele populare. Par. Protopopu fiindu morbosu au ordinat a insoti la acēsta vizitare pre Ilustr. Sea Par. Parochu Aronu Ilie din Teiu, acēst'a iēra din caus'a unui morbu nu au pututu, și asiā l'au insocitu invetiāt. dela școl'a cap. Petru Fogarasiu.

In tractulu Dobrei pretutindenea in tôte comunele s'au tinutu școl'a preste totu anulu, invetiatorii că acei'a ce suntu chiamati la implinirea datoriei lor, in totu loculu au aretatu ca suntu demni de chiamarea lor, unde pruncii au frecuentatu școl'a regulatu, acolo au fostu și progresu, unde au absentatu, acolo numai cu cei ce au urmatu mai regulatu s'au pututu aretā sporu, iēra cu cei negligenti ba. —

Invetiatorii preste totu au aretatu serguintia in chiamarea lor intru invetiaturi asiā și in purtarea oficiulu, afara de unele locuri, unde este invetiatorulu și parochulu, căci singuru unu parochu D. M. din Fintoagu s'au dechiaratu ca unu Parochu nu pōte fi și invetiatoru, de aceea și abdice de invetiatoriu, ca este silitu a d-se ori a negligā școl'a avendu multe lipse că parochu, ori la bolnavi, ori la inmortentare ori alte oficiō-e i-lu impedează, și unu parochu și că invetiatoriu nu-si pōte plni dator'ia sea ori din o parte ori din alta trebuie se fia scadere. *)

Ilustritatea Sea dupa vizitarea acēstui tractu va face vizitare și in tractulu Iliei, mai departe nu ne este cunoscutu, mai face și in tr'alte locuri vizitări ori ba, atât'a scimu din fante sigura, ca trecendu prin Orescia Samb'ta in 22 Iunie au facutu și acolo vizitare cu care ocașiune, s'au tinutu și esamenele, in sa cu ambe clasele inainte de amedi. —

Acēsta vizitare pre aici au facutu o impresiune in poporu, și de aru fi de aceste mai dese vizitări nu aru strică, că poporulu se veda ca nu numai Protopopulu sēu Preotulu loculu i silesce a tramite pruncii lor la școl'a, ci acēst'a este și ordinațiune mai inalta, și ca stapanirea atât'a cea bisericescă cât și cea politică se ingrijesce de cultivarea lor. —

F a g a r a s i u 16, Iuliu 1868.

In 12, Iuliu s'a tinutu esamenulu la școl'a din Bacleanu, aici nu se putea observā care dintre școlari este mai inarmatu, de ore-ce dela celu din tâu, până la celu din urma au escelatu in tôte obiectele intru atât'a, încātu surideau inimele ascultatoriloru vediendu atât'a bravura.

Dupa pregătirile aretate potu pasi copii din acēsta școl'a la Gimnasiu cu tōta siguranți'a — se vede ca școl'a este prevediuta cu barbatii insulfeti, cari fără obosēla s'au luptatu pentru inaintarea ei și acei suntu primo loco: preotii locali și anume Ioane Bursanu sen. și Ioane Bursanu jun.

Nu se pōte relaceā mai departe laud'a invatiatorulu de aicea Nicolau Reitu care in adeveru se vede a fi petrūnsu de chiamarea sea.

Dupa aceia a finitu Dlu inspectōre parintele Protopopu Petru Popescu prin o vorbire parintiāscă și insulfetita carea fu urmata de mai multe cantări bisericesci și nationale.

Școlarii fora premiați cu cate-va cărți și parale, mai toti din partea Dlui vice Capitanu Dragu-

*) Din contra, cu privire la impregiurările nōstre de fatia, aru fi bine cādu preotii, in locu de a fi constrinsi a mergu dupa plagu, a sapā in rendu cu altii etc, sa merga in școl'a și sa invetie. Acēst'a aru fi o ocașiune mai multu, pentru a se putē calificā in privint'ia scientifică și mai departe; căci de o parte materialicescu aru avē mai multe mijlōce din care sa si procure cāte o carte din carea sa cetesca și sa inainteze in luminarea sea spirituala și sa mērga pasu de pasu cu spiritulu tempului, de alta parte, aru fi sentitu de lucrările acele cari in instrainēza cu totulu dela cetire și dela calificarea cea mai departe și cari îi rapescu cu multu mai multu tempu decât orele de școl'a. Dāra si tinerimea aru cāstiga prin acēst'a, pentru ca dupa esperint'ia ce o vedemu desfășurānduse dinaintea ochiloru nōstri, afara de ore cate-va exceptiuni, clericii ni dau contingentulu celu mai mare de invetiatori hanici. Caus'a la acēst'a e firēscă, pentruca ei au mai multa invetiatura (calificatoria), decâtu acei ce intra in pedagog'ia și pre langa acēsta clericii inca studiēza pedagog'ia.

șianulu, notariulu supremu de Gremoiu și pretorele Botezanu.

Dane Dōmne !!!

Nicolau Poparadu
(adj. pretorialu.)

Pertractarea finală la omorulu din Belgradu.

(Capetu)

Dupa Paulu Radovanovici pasiesce inaintea tribunei judecătorești demnulu seu frate Cost'a Radovanovici care cu sangerēce au masacratu unu omu, unu principe, că și cādu aru fi avutu de a taia unu . . . ; e mare, uscatu și de structura grōsa și scurta, are trasuri neplacute, o frunte mica și doi ochi mari și infocati. E rece că ghiatia in esteriorulu seu și vorbesce fara frica, și e intr'o etate de 43 de ani.

Presiedintele îi pune intrebările obicinuite cari in decursulu diiei se repetara mai la toti. La acēsto respunde precisu provocānduse in fine la mărturisirea s'a facuta inaintea comisiunei. Acēsta mărturisire data de elu se pōte resumā in următoarele:

Mai întâiu nega totu, și numai atunci dedū o mărturisire drēptă, dupa ce i se representara mărturisirele cele incontestabile ale compiceloru sei. Asupra principelui impuscā elu in momentul acēl'a, cādu acēsta l'u saluta pe elu și pe cei doi complici ai sei; dupa acēsta impuscatura urmara unele impuscaturi din revolverele lui Rogici și Marici. Principele se legana și cadu in genunchi; acumu lua Cost'a hanciarulu seu și l'u lovī in capu (publiculu suspina greu, multi plangu, altii striga: bestia! monstru!) și nefericitulu principe pica la pamentu. (Nelinisce mare in publicu.) Acum incepū a massacrā cadavrulu lui (toti striga — „omulu draculu!“), pe cādu dōmna Anc'a se straduiā a aperi pe principe cu mânăle sele. Marici tina asupr'a ei și intr'unu momentu fū și ea unu cadavru. Trei au participatu la omorū! Cost'a Rogici și Marici, pe candu George (Radova.) sta ū in apropiere spre a opri pe cei recurenti. Dupa implinirea faptei me intorsei cu Rogici la Belgradu, unde inaintea teatrulu celui vechiu ne despartiremu. Ajunsu in odaia mea ascunseiu revolverulu meu intre rufele cele negre, hanciarulu l'u lasai in parcu.

Aratanduse revolverulu lui Cost'a „firma ca cu acela aru fi inpuscatu asupr'a principelui.

Acestu revolveru fu alui Paulu Radovanovici care l'au fostu cumpertu cu 70 fl Ce se atinge de planulu iatregu, apoi Cost'a nu scie cine aru fi fostu urditiulu. Elu fu invitatu de a intrā in societate carui invitare îi si urma. Cine se aru mai tinē de conjuratiune nu scie. Pe elu l'au chieimatu frate-seu George si prin acēst'a se fecu cunoscutu si cu Marici si cu Rogici. Elu se insoci cu ei numai fiindca voi a-si resbunā pentru fratele seu Liubomir care erā prinsu. Scrișoria cu cifre, ce se afla la elu fu dela George, cādu acēst'a erā bolnavu.

Presied! Ce mai aveti de a dice?

A c u s a t: Nimicu, celu multu ati pōtē observa dēca ati voi, ca acēsta mărturisire a mea au fostu stōrsa prin fortia. (Nelinisce in publicu.)

Presied: Negi tu insuti fapt'a?

A c u s a t: Acēst'a nu, eu dicu numai, ca m'au torturatu.

Acum vine alu treilea frate, G e o r g e, la pertractare. E de 29 de ani, și are unu esterioru placutu. Infăcisiarea s'a cea usiōra și pasulu sēu celu fara grija, dovedescu de ajunsu lips'a de consciintia.

Presied: Ce aveti de a observā fatia cu pār'a?

A c u s a t: De cādu mam'a m'au nascutu și de cādu me cunoscū, amu avutu totu-dēuna frati, pe cari că mai mari i-amu respectatu și dorint'ia lor au fostu pentru mine o lege; desi sumu celu mai teneru intre ei! (Publiculu: ride.)

Presied. Acēsta nu se tiene de lucrō, vorbiti la cestiune.

A c u s a t: Me rogu de a mi se ceti mărturisirea.

Presied. (cātra secretariu.) Binevoiti ai ceti actulu.

S e c r e t a r i u l u (cetesce): „Eu mărturisescu a fi fostu in diu'a agasinelu in parculu eerbiloru și a fi inpuscatu asupr'a servitoriulu principelui M i t a. Fratele meu C o s t ' a, Rogici și Marici au inpuscatu asupr'a principelui — cine a vulneratu pe domnișōr'a C a t a r i n ' a nu sciu.

Eu amu avutu la mine unu revolveru cu 6 trasatori, care mi l'amu fostu cumperatu pe banii mei. Tempulu cându mi l'amu acuratu nu l'u potu spune. Tendinția mea au fostu, de a mi resbună pentru fratele Liubomir, ce s'iedea prinsu. Pe Còsta eu l'amu invitat, nu elu pe mine. Noi nu ne amu ingrijitu de alt'a, decât de omoru. Eu cu Marza-illovici me aveamu bine, fara a fi fostu amicu cu elu. Elu venea adeseori la fratele meu Paulu, fiindu unu plenipotentiatu de alu lui. Nice nu tagaduescu a fi cumperatu pe banii lui Paulu in Austria trei revolvere si trei hanciare cari mai târziu se aflara la Marici si Rogici.

Presied: Ce mai ai de a observá?

A cusat: Eu intr'adeveru amu puscatu asupra servitoriului si asupra domnișorei Catarin'a, in sa fara voia de ai vulnerá, cãci sciãmu, ca suntu nesce victime nevinovate. (Risu in publicu.) Eu ti a-si fi potutu omori — ca mi'au fostu destulu de apròpe — in sa nu amu voit. (Servitoriulu Mita care se aflã de fatia cu mân'a pusa in scandurele, striga: „dar de ce ai impuscatu?”)

Procurorulu de statu. Me rogu de a se luá acẽsta descoperire la protocolu.

Secretariulu o scrie.

Acumu vine inainte alu patruea frate Liubomir Radovanovici. E de 34½ ani de betranu, de structura indesata, cu unu capu si obrazu mare. Infatisarea s'a arata unu felu de nepasare nobila. Pentru dferite insielacuni ce le au comisu in pracs'a s'a de advocatu, fu osinditu la o prinsóre de 7 ani, dar' si aci continua cariera s'a cea criminale, cãci o lege pentru elu nu sau scrisu nice odata.

Presied. Respondeti la para?

A cusat. Ce ie de a responde? Eu nu amu inolatu pe nimenea nice amu omoritu pe cineva, si arme nu amu avutu. Sa spuna vre-unulu, ca l'amu sedusu? Ca li amu scrisu lui Paulu o epistola cifrata, acẽsta e dreptu.

Procurorulu de statu. Epistol'a aru fi sa se cetesca pentru o deslucire mai buna a lucrului.

Presied: (cãtra unu jude). Binevoiti a ceti epistol'a.

Judele (cetesce): „21 Maiu (3 Iunio) 1868, Paja! Marici au fostu eri sãra intr'adeveru in perculu cerbiloru; eu insumi amu vedutu tei in care au taiatu cruci si mucurile de sugare, ce le au fumatu. Numai cinci urme au fostu indepartatu din drumu, in sa ventulu l'u va fi impededatu de a audi ceva, eu cercai a merge: era tacere, si abia mi se simtiã umbletulu. Eri duse elu, ca au fostu la isvorulu celu micu si acolo s'aru fi potutu incrucisã. (Marici si George Radovanovici.) Deci sa vina si astãdi, si vino si tu, spre a ve potẽ consultã despre cele urmatóre. Liubomir.”

Adres'a suna: „Domnului Paulu Radovanovici.”

Procurorulu de statu. Acẽsta epistola documentẽza intentiuni asasinatóre si revolutionare.

Presied: (cãtra acusat:) Este asiã?

A cusat: Da.

Presied: Mai ai ceva de a observá?

A cusat: Nimicu. Unu societariu e acel'a, care pòrta arme, face propuneri altora, eu dar nu sumu unu societariu, fiindca nu amu avutu nice arme, si nu amu sedusu nice ómeni.

Presied: Ce mai ai de a dice?

A cusat: A-si pune lui Marici o intrebare.

Presied: Unu acusat nu pòte pune altui acusat intrebãri, acẽsta li compete numai tribunalulu.

A cusatu: Bine.

Presied: Mai ai de a face vre-o observare?

A cusatu: Déca e asiã — atunci nu mai amu nice un'a. (Se duce la loculu seu.)

Dupa Tassa Ieremici, care nu spune nimic'a esentialu vine alu trei spre diecelea si celu de pre urma dintre acusat, Sima Nenadovici la pe tractare; Elu e fratele principesei Persid'a consòrtei lui Alessandru. Acẽsta e de 29 de ani are o fatia aristocratica fina, tresuri nobile si marcate. Liniscea sea pare a fi afectata, in sa din purtarea s'a intrãga se cunoște ore-care nobilitate. Se jóca cu lantiulu dela orologiulu seu, si mai adeseori haga manele in bozonariu. Asupra publiculu arunca privirele sale cu ore care curiositate.

Elu au fostu ofieru in armat'a austriaca cuta in sa in anul 1862 si de atunci traia fara o ocupatiune determinata.

Presied: Ce aveti de a aduce in contr'a parei?

A cusat: Eu amu de a mai spune unele, desi ce a fostu mai esentialu amu descoperitu inaintea judelui investigatoriu.

Presied: Deci spuneti, ce aveti de a mai spune.

A cusat: Me rogu de a mi se ceti mai antaiu marturisirea facuta inaintea comisiunei, spre a-mi potẽ resfirã in minte, care puncte a-si avẽ de a mai ilustrã.

Presied. (cãtra secretariu.) Binevoiti a o ceti.

Secretariulu (cetesce): „In 23 Iunio 1868 disereti, ca vati intielesu cu Paulu Radovanovici despre asasinarea principeloi, mai târziu tagaduit'o, de-si Paulu Radovanovici marturisesce a fi vorbitu a dese ori cu d-ta despre acẽsta, fiindca ca erai nemultiamitu cu principele, cã si elu; asemenea ti-au spusu apriatu: „ca principele se va omori in casa dómnei Tomanya”. Mie nu mi-au spusu Paulu nimic'a despre intentiuni asasinatóre, ci numai ca fierbe. Acẽsta mi-a spus'o cãtra Pasci, eu priviu in sa aceste cuvinte cã o simpla flutare”. „Ce intielegeti sub cuvintele: „cã in Romania?” „Eu gãndeamu, ca va constringe pre principe la abdicere, precum s'au intemplantu cu Cuz'a, d-ta mergeai a dese-ori la Paulu, precum si elu la d-ta, si acẽsta amicia, precum si preumblarea cea adesa inaintea casarmei demonstra participarea d-vòstra la complotu. De aceea e mai bine, cã sa spuneti intru cãtu a-ti participatu?”

„Ce privesce conjuratiunea, eu nu amu sciutu nimic'a, ca o atare se fia in jocu. Despre visitele mele la Paulu m'amu dechiaratu dejã; la casarma amu fostu in septemãna aceea cându s'au intemplantu omorulu fòrte raru”. Din schimbarea fetiei se vede, ca d-ta d'abiã ai asceptatu asasinulu si ca planulu de revolutione ti-au fostu bine cunoscutu.”

Eu credu a fi respunsu de ajunsu la punctele aceste; de a-si fi sciutu mai inainte ce va despre omoru, atunci eu nu a-si fi remasu aici, unde starea mea, cã neamu a unei dinastii esilate din tiera aru putẽ fi amenintata, pre cându in Austria nu a-si avẽ de a me teme de nici unu atacu. „Unde a-ti fostu in sãra aceea?” A casa in societate cu dñi Stanojevici, Paulu Radovanovici si Mitricevici. „Cãndu ti-au spusu Paulu ca fierbe l'ati intrebatu ca cine ferbe si ce se ferbe?” „Ba.”

Secretariulu (cetesce cercetarea din 25 Iunio): in lun'a lui Maiu a-ti voit a merge in Bosni'a — in care cauza? Amu fostu la domnulu N. spre a-lu rugã de sucursulu seu spre scopulu revolutionãrei Bosniei; elu dise:

„Bosni'a e cã o fata mare de maritatu, cine o cere acela o capeta, mie mi aru placea, cã Bosni'a se vine in mânile unui Slavu iera nu intra unui strainu.”

Eu ti responseiu, ca noua ne lipsescu banii, si sa mai asceptemu in sa 14 dile pòte ca nespriginesce regimulu. Elu dise in sa „regimulu nu vosesce a intreprinde nimicu, de ore-ce nisuesce in sa dupa o desvoltare interna”. „Singuru a-ti mersu in Bosni'a?”

„Da. In anul 1862 amu fostu acolo si me insciintiasemu, spre a nu suscitã vre-o suspiciune la comand'a turcesca.”

„Vorbãti cu Pasi'a despre politica?” „Ba; ii descoperiu numai, ca me ducu la Sarajevo in afaceri particulare; amu vorbitu cu ajutoriulu unui dragomanu, nesciundu Pasi'a nici nemtiesce nici serbesce”. „Ce pasi a-ti fãcutu spre a provocã o revolutione?” Eu me intieleseiu numai cu . . . si acestuia ii jacẽ numai banii mei la inimã.”

„De ce a-ti voit dara se intreprindeti o ierasi calatoria in Bosni'a?” „Fiindu ca m'amu fostu adresatu cãtra domnulu N. N. care cunoște bine locurile si are o influentia mare, si l'u amu rugatu, se'mi stea intru ajutoriu cã cãtu mai ingraaba se'mi ajungu scopulu”. „Ve ati rezervatu vre-unele din cele 15-20 revolvere cele ati cumperatu in Viena?” „Nici unulu; cutiã au mersu nedesfacuta directu la loculu destinatu. Trei revolvere amu avutu acasa, unulu in sa mi san furatu.” „Aveti unu cutitu?” „Unulu cerchesianu, care lau adusu tatalu meu din Rusi'a”. Purtau revolvere la d-vòstra?” „Bã, fara numai cându me ducu la vre-unu balu, si me rentoreu tardiu acasa.”

Presied: Asiã ati disu?

A cusat: Asiã.

Presied: Ce ati avea de a mai observá?

A cusat: Eu observu ca procurorulu de statu nu au amintitu, spre ce scopu mi'amu acuratu resolverele, cari nu stau nici intro combinatiune cu catastrofa acẽsta, de ore-ce acestea nici nu s'au trimesu aci. Asi avea de a-mai face unele observari la invinuirea mea, de aceea me rogu sa mi se cetesca.

Procurorulu de statu. Nu e de lipsa. Vin'a d-tale e dovedita si acẽsta e destulu. D-ta te faci vinovatu de urmatórele momente: 1. Paulu, cã capulu complotului, ve acusa prin aceea: dicendo, ca ii ati acordatu planurile lui. 2 D-ta insu'si admitti a fi avutu cu Paulu si George Radovanovici adeseori intalniri; acestia in sa suntu conjuratorii principali; si 3. ca nu de multu ati cumperatu arme.

A cusat: Cele 3 revolvere mi au remasu dela tatalu meu — eu nu amu avutu lipsa de a le cumperã. Cu Paulu traia in amicia, fiindca me aveamu bine cu elu.

Procurorulu de statu. Eu remanu pre langa opiniunea mea — tribunalulu va face sentint'a dupa rezonamentulu seu.

A cusat: Desi nu me pricepu in cause procesuale in sa totusi vedu ca d-vòstra cu totu de adinsulu demonstrati ca a-si fi cumperatu arme — desi nu l'amu cumperatu pentru Serbi'a. Eu nu amu aprobatu nice propunerea lui Paulu, si de doua luni nu amu vorbitu cu elu nice vorba despre acẽsta. Eu insu'mi amu incremenitu, cându intieleseiu catastrofa. (Publiculu da din capu si ride.)

Acumu se cetesce depuseliunile surugiuului lui Paulu, care dice, ca de cãtu ori au dusu pe domnulu seu in decursulu lunei din urma la Topcider, totdeuna au aflatu pe Sima Nenadovici acolo. Bucatãres'a spune, ce Paulu Radovanovici era fòrte adeseori la Sima diu'a si noptea, pana cãtra 12 ore; cãte odata veneam si dimineția acasa. In fine se cetesce depuseliunea unui ofieru, care sau pre amblatu cu Sima in 11 Iunio; cându s'au publicatu omorulu. Sima sau facutu palidu in fatia si se perdũ cu Vidoje, pe carelu afla la casarme.

Presiedintele anuntia, ca pronunsiarea sentintiei va fi luni in 29 Iunio a. c. la 8 ore dimineția.

(Intr'acea diavarele spunu, ca in 16 ale lunei acestia se va mai continuã in sa pertractarea finale.)

Incunoscintiare.

Subscribulu Consiliu administrativu alu Bancei generale de ascuratiune reciproca

„Transilvani'a.”

face prin acẽsta cunoscutu, ca statulele societãtii s'au aprobatu de cãtra inaltulu Ministeriu reg. ung. de agricultura, industria si comerciulu cu decretulu din 1 Iunio 1868 Nr. 7649, ca prin urmare constituirea consiliulu administrativu e dusa in deplinire si ca in curendu va urmã provocarea de impartesire la fondulu de intemeiare in sensulu statuleloru.

Da conducatoru alu Directiunei generale (directoru generalu) s'a denumitu Domnulu **Adolf Worell**.

Locurile unde se potu face subscrieri la actiule fondulu de intemeiare, timpulu cu care va 'ncepe primirea de ascuratiuni, cum si activarea laptica a societãtii, se voru face in deosebi cunoscute.

Sabiu, 14 Iuliu 1868

Franciscu Baron de Mylius, Camerariu c. r. Presiedinte.

Ioane Hannia, Protopopu Vice-presiedinte

Iosifu Baron Bedens, Consiliariu de tribunalulu urbarialu Vice-presiedinte

Iosifu Wächter, Dr. de medicina

Daniulu Czekelius, ingineriu superioru

Enricu Schmidt, professoru

Iosifu Stoss, comerciantu

Guelimu Brukner, advocatu provincialu.

Ioane de Bechy, advocatu provincialu.

Ioane Brote, proprietariu

I. P. Kabdebo, banchieriu

Iosifu Kovács, consiliariu de comptabilitate.

Gustavu Kapp, sen. toru Magistratualu.

Iacobu Pologa, Consiliariu de curte in pensiune.

Daniulu Meltzer jun. proprietariu.

Victoru Sil advocatu

secretariulu Consiliulu administrativu.